

Plejeplan

for det fredede område
Klintebjerg og Fladvandet

2023-2028

Indhold

Indledning	3
Baggrund	4
- Fredningen	4
- Kommunen som plejemyndighed	4
- Kommunens øvrige forpligtelser	4
Beskrivelse af området	5
Plejeplanens opgave og formål	7
Målsætninger	9
- § 1 Fredningens formål	9
- § 9 Plejemyndighed, pleje-planer og naturgenopretning	9
- § 10 Mål for natur- og landskabspleje	9
Hvad vil kommunen gøre?	11
- Engangsindsatser	11
- Kontinuerte indsatser	13
Hvordan kan jeg som lodsejer udføre naturpleje på mine arealer?	15
- Begræns slåen	15
- Høslæt	15
- Græsning	16
Hvordan kan jeg medvirke til at sikre de landskabelige hensyn?	18
Hvad kan jeg som lodsejer ellers gøre for at gavne naturen?	19
Bilag	20
- Bilag 1: Regler for afbrænding af haveaffald	20
- Bilag 2: Kort over beskyttede naturområder inden for fredningen	21
- Bilag 3: Områdeinddeling fra fredningskendelsen	22
- Bilag 4: Oversigt over invasive og ikke-hjemmehørende arter	23
- Bilag 5: Oversigt over karakteristiske overdrevs, eng- og mosearter	24
- Bilag 6: Linksamling	28

Indledning

Fredningen "Klintebjerg og Fladvandet" blev vedtaget i 2019, og nærværende plejeplan skal sørge for udmøntningen af fredningens formål. Fredningen omfatter privatejede såvel som kommunale arealer. Dette er første planperiode.

Alle berørte lodsejere er blevet hørt i sommeren 2022. De indkomne forslag er, så vidt de var i overensstemmelse med fredningens formål og bestemmelser og i øvrigt falder ind under en plejeplans beføjelser, blevet inkorporeret i planen.

Plejeplanen er herefter blevet forelagt lodsejere, tilstødende lodsejere, forpagtere, grundejerforeninger samt Danmarks Naturfredningsforening, som har haft mulighed for at komme med bemærkninger i december 2022. I marts 2023 er den reviderede plejeplan samt høringssvarene forelagt Fredningsnævnet for Vestsjælland, og der blev i juni 2023 foretaget besigtigelser vedr. en række af de indkomne indsigelser mod plejeplanen. I januar 2024 traf Fredningsnævnet afgørelse om en del af disse forhold. Resten skal afgøres efter proceduren som beskrevet i Bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn (BEK nr 924 af 27/06/2016)

Plejeplanen består efter en beskrivelse af området, af tre særskilte dele. Den indledende del indeholder engangstiltag, som er nødvendige for at sikre kontinuerlig pleje, såsom rydning af eksotiske nåletræer og etablering af de i fredningskendelsen udlagte stier. Anden del omhandler sikring af kontinuerlig pleje, såsom græsningsregimer til at forbedre biodiversiteten i området samt fastlæggelse af en ordning til vedligehold af stier. Tredje del indeholder en vejledning i, hvordan lodsejerne via frivillige indsatser kan arbejde for at målsætningerne nås.

For at sikre, at der sker en udvikling mod mere og bedre natur er plejeplanen gjort gældende for en periode på 5 år, hvorefter indsatsen evalueres. De næste plejeplaner vil være gældende i 10-årige perioder. Plejeplanen for den efterfølgende periode (2028-2038) vil blive baseret på de resultater, der opnås i den første plejeplanperiode.

Baggrund

Fredningen

Fredningssagen blev rejst af Danmarks Naturfredningsforening i 2013. En del af området var dækket af en udsigtsfredning fra 1967, men der var ønske om en opdateret fredning, som også skulle inkludere en del af områdets moser. Fredningsnævnet for Vestsjælland traf afgørelse i sagen i 2017. Afgørelsen blev påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af to lodsejere.

Der blev truffet endelig afgørelse om fredning af arealet af Miljø- og Fødevareklagenævnet den 12. december 2019.

Af fredningsbestemmelsernes § 9 fremgår, at plejemyndigheden skal udarbejde en plejeplan for hele fredningsområdet. Planen skal forelægges lodsejere, tilstødende lodsejere, forpagtere, grundejerforeninger samt Danmarks Naturfredningsforening. Desuden skal Fredningsnævnet godkende planen.

For den del af området, der betegnes "Overdrevet i Klint Bakker" foreligger en plejeplan fra det daværende Vestsjællands Amt. Nærværende plejeplan har indtænkt hovedtrækkene fra denne, og erstatter herved førnævnte plejeplan.

Plejeplanen er en guide til naturpleje til lodsejerne samt en oversigt over kommunens indsats i plejeperioden.

Kommunen som plejemyndighed

I henhold til fredningen skal plejemyndigheden gennemføre pleje efter reglerne i bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn. Du kan finde bekendtgørelsen i linksamlingen i bilag 5.

Kommunen har en plejeret på private arealer, men kun en plejepligt på egne arealer der er omfattet af NBL §3. Private lodsejere har ingen handle- eller plejepligt i henhold til hverken fredningskendelsen eller plejeplanen.

Det betyder blandt andet, at kommunen kan udføre pleje, når det tjener til opnåelse af formålet med fredningen. Plejen skal udføres, så det ikke medfører udgift, væsentlige gener eller tab for ejer eller bruger. Der er også mulighed for, at ejer selv kan gennemføre plejen inden for en nærmere angiven frist.

Kommunen foretager ikke naturpleje på private arealer uden først at være i dialog med den eller de konkrete lodsejere. Kommunen vil så vidt muligt bistå lodsejerne i at udføre naturpleje på egne grunde.

Kommunens øvrige forpligtelser

Kommunen er tilsynsmyndighed i fredede områder. Det betyder bl.a. at kommunen skal sikre, at fredningens bestemmelser overholdes, og at ulovlige forhold bliver lovliggjort. Kommunen har derfor flere forpligtelser end de, som fremgår af plejeplanen.

Selvom denne plejeplan sigter mod natur-, landskabs- og rekreative interesser, har kommunen som plejemyndighed også forpligtigelse til at etablere de anlæg fx rekreative stier, som fremgår af fredningsbestemmelserne, og som der er meddelt erstatning for. Dette vil Kommunen løbende arbejde på, også inden for denne plejeplans gyldighedsperiode.

Beskrivelse af området

Fredningen af Klintebjerg og Fladvandet fra 2019 er dels en opdatering af den gamle fredning af Klint Bakker fra 1967 på 31 hektar og dels en nyfredning af yderligere 67 hektar.

Fredningen afgrænses mod nord af kysten og mod vest af den statsejede Sonnerup Skov. Fredningen omfatter mod øst en del af sommerhusområdet langs nordkysten herunder vejene Bjerget og Åsen samt en del af Klintebjergvej og Skellet, hvoraf sidstnævnte udgør den nordøstligste grænse. Fredningen strækker sig sydpå ad det lavtliggende eng- og moseområde langs Ålerende og breder sig ud i et mosekompleks omkring Klintvej nord for Nyled Huse. Den sydøstlige fredningsgrænse løber langs den tørlagte Klintsø, og mod sydvest afgrænses fredningen samme sted som den beskyttede mose.

Området er en del af et morænelandskab, der er dækket af moræneler aflejret af et isfremstød fra øst. Klintebjergs indre består af smeltevandsaflejringer.

Smeltevandsfloder fra syd førte grus og blokke af kalk til området, hvilket giver basis for de næringsfattige overdrev. Historisk har det også betydet, at der frem til 1957 blev brudt kalk i det markante og velbesøgte Klint Kalkbrud. Moserne og engene mod syd består af hævet havbund. Den forskelligartede topografi giver et varieret landskab med mange forskellige naturtyper og oplevelser.

Ejerforholdene inden for fredningen er karakteriseret af det store antal sommerhuse i den nordøstlige del, få større matrikler på overdrevet og græsarealerne i den midterste del af fredningen med begrænset bebyggelse samt traditionelle aflange ubebyggede lodder i mosen mod syd. 78,04 ha af fredningsområdet er ejet af private lodsejere, 5,8 ha er ejet af Odsherred Kommune og 3,68 ha er umatrikuleret areal.

Figur 1. Bjerget set mod Åsen i øst med Nørre Bjergmose til højre i billedet.

Overdrevet er historisk, men en del blev beplantet med eksotisk nåletræ i første del af 1900-tallet, formentlig for at give læ. Udover Klint Kalkbrud og de få gårde, der har benyttet arealet til afgræsning, har området været forholdsvis uforstyrret frem til udstykningen af sommerhusgrunde, som tog fart i 1950'erne. Klint Kalkbrud blev grundlagt i 1757 og har en stor betydning for området både landskabeligt og historisk. Mosen i den sydlige del af fredningen er til dels blevet benyttet til tørvegravning.

Landskabet er genstand for et skifte i udnyttelse mod et højere publikumstryk og i mindre grad landbrugsmæssig udnyttelse. Det sydlige moseområde udnyttes primært rekreativt, herunder til jagt, men i nogen grad også til høslæt. Sommerhusområdet er ved fredningen sikret mod udstykning til små grunde, som vil modarbejde det åbne landskab. Arealerne mellem overdrevet og mosen har tidligere været opdyrket, men de bruges i dag til afgræsning eller ligger ubenyttet hen.

Fra de stenede strandvolde i nord og til de sumpede moser i syd er et afvekslende landskab. Her kan man opleve flere karakteristiske danske naturtyper på tværs af den ca. 2 kilometer lange fredning. Det tørre kalkoverdrev er et småbakket landskab med en mosaik af lysåbne og kratbevoksede områder. Vest for dette falder terrænet brat ud mod et plateau, som også har en fin overdrevsvegetation.

Ud af den 87 ha store fredning udgør mose ca. 24 ha. I moserne findes blandt andet Gul Frøstjerne, Hjortetrøst, Kattehale, Angelik og Gul Iris, men de er generelt domineret af tagrør. Overdrev udgør lige under 15 ha af fredningens totale areal. Overdrevene har en høj naturværdi, og her findes blandt andre Hjertegræs, Tyndakset Gøgeurt, Smalbladet Klokke og en stor bestand af Hulkravet Kodriver, og i kalkbruddet findes en række sjældne laver, herunder Kalk-Tensporelav.

Udover disse to mest dominerende naturtyper findes 2 ha eng og ca. 0,5 ha strandeng, hvor man blandt andet finder Nikkende Limurt og Strandvejbred.

Til de forskelligartede plantesamfund er knyttet en masse forskellige dyr, blandt andre den sjældne Rød Myrestumpbille, lille randtæge, samt mange sommerfugle som både grøn og sekspletet køllesværmer, okkergul pletvinge og spættet bredpande.

Plejeplanens opgave og formål

Plejeplanen har til opgave at give de bedste forudsætninger for, at fredningens målsætninger kan opnås. Dette gøres ved at igangsætte både primære og sekundære tiltag – altså forberedelse til pleje og vedvarende pleje. Da området er varieret og rummer flere forskellige funktioner og naturtyper, skal plejeplanen identificere problemstillinger i de forskellige områder og komme med håndgribelige og praktiske løsninger, så fredningens formål kan indfris.

Område A er domineret af store sommerhusgrunde, der overvejende består af åbne plæner. Der er en del større bevoksninger med eksotiske nåletræer, som ikke gavner biodiversiteten, og som modvirker fredningens formål om, at danne et lysåbent kystlandskab. En del træer skal bevares, så der ikke i stedet dannes et åbent sommerhuslandskab, men eksotiske nåletræer og sluttede bevoksninger med skovkarakter skal udfases.

Plejeplanen vil arbejde for, at det åbne kystlandskab fremmes

De eksotiske nåletræerarter er blevet plantet flere steder i området og har nået en højde, der skæmmer de imponerende udsigter. Derudover skygger de for opvæksten af naturlige urtesamfund og har i kraft af deres oprindelse meget færre arter knyttet til sig, end hjemmehørende arter har. Der er i fredningskendelsen fastlagt udsigtspunkter, som skal sikres ved at fjerne disse store træer.

Plejeplanen vil arbejde for at de eksotiske nåletræer udfases fra området

Område B er udfordret af manglende eller utilstrækkelig pleje. På nuværende tidspunkt græsses overdrevet på bakkerne af fire får. Disse græsser hele året, hvilket er en fordel.

Ligeledes er græsningstrykket forholdsvis lavt, hvilket betyder at overdrevets urter har mulighed for at blomstre i nogen grad, men dette bevirker også, at der ikke bliver bidt tilstrækkeligt på den dominerende slåen.

I vinteren 2021/2022 er der foretaget en omfattende rydning af slåen på bakkerne, og der bør snarest muligt indføres et anderledes græsningsregime for at sikre et minimum af genopvækst. Skrænten mellem den småbakkede del af overdrevet og plateauet er så stejl, at slåenkrattet her kun med besvær kan slås maskinelt.

Figur 2. Den sidste del af Bjerget, hvor en sti forsætter til kysten. De mange store nåletræer umuliggør væksten af hjemmehørende planter knyttet til kystlandskaber samt skærmer for udsigten til havet.

Plejeplanen vil arbejde for at sikre græsning af større sammenhængende arealer både indenfor og udenfor fredningen, samt for at sikre et græsningsregime med helårsgræsning uden tilskudsfordring

Mosen mod syd drives i nogen grad ved høslæt. De arealer, der drives ved høslæt, er lysåbne og har en fin flora bl. a. med flere arter af især Star.

Det bør tilstræbes at slå disse arealer sent eller tidligt på vækstsæsonen for at tilgodese blomster-søgende insekters fouragering samt for at overholde bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 32.

Plejeplanen vil arbejde for, at der igangsættes høslæt eller græsning på en større del af mosefladen

Figur 3. Bakkerne efter rydning i december 2021 – før opsamling og bortkørsel af materialet.

Målsætninger

Fredningens formål er fastlagt i fredningskendelsens § 1

§ 1 Fredningens formål

- At bevare og forbedre de landskabelige værdier i området, herunder at sikre at landskabet fremtræder som et åbent kystlandskab med lav bevoksning, solitære træer samt mindre kratbevoksninger og spredte trægrupper, der vedvarende sikrer udsyn til havet
- At bevare og fremme den biologiske mangfoldighed i området, herunder give mulighed for en målrettet pleje af områdets forskellige artede naturtyper med henblik på at fremme karakteristiske, sårbare og sjældne arter
- At sikre og forbedre offentlighedens adgangsmuligheder til naturen og værdifulde udsigter i fredningsområdet
- At bevare områdets særprægede geologi og give mulighed for formidling heraf

Desuden fastsætter fredningskendelsens § 9 nærmere retningslinjer for plejen, og § 10 fastsætter mål for plejeplanen.

§ 9 Plejemyndighed, plejeplaner og naturgenopretning

Fredningen er ikke til hinder for naturgenopretning, der udmønter fredningens formål, og som sker i overensstemmelse med et nærmere beskrevet projekt. Naturgenopretningsprojekter skal forelægges berørte lodsejere, tilstødende lodsejere, forpagtere, grundejerforeninger og Danmarks Naturfredningsforening til udtalelse samt godkendes af fredningsnævnet inden gennemførelse.

Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan for delområde A og B senest 2 år efter fredningen er trådt i kraft. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år.

Plejeplanen skal redegøre for hvilke plejeforanstaltninger og anlægsarbejder, der skal iværksættes. Plejeplanen skal udmønte fredningens formål og kan ud over initiativer til natur- og landskabspleje indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger efter aftale med berørte lodsejere, fx etablering af en primitiv lejrplads, shelter, stier, borde, bænke og affaldskurve og opsætning af sædvanlige fåre- og kreaturhegn og læskure til græssende husdyr.

Forslag til plejeplan skal sendes i høring hos lodsejere, tilstødende lodsejere, forpagtere, grundejerforeninger samt Danmarks Naturfredningsforening. Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for fredningsnævnet til afgørelse, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 924 af 27. juni 2016.

Plejemyndigheden har ret til efter forudgående drøftelse med ejer eller bruger eller med fredningsnævnets tilladelse at udføre natur- og landskabspleje på privatejede arealer til opfyldelse af fredningens formål, jf. den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 924 af 27. juni 2016.

§ 10 Mål for natur- og landskabspleje

Plejen tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.

Pleje i delområde A skal sikre en lav vegetation uden for 10-meterzonen med mulighed for enkelte solitære træer og buske, jf. § 5. Opvækst herudover skal fjernes, selvsået såvel som plantet, uanset alder.

Pleje af overdrev, enge, heder og moser skal bevare og fremme plantesamfund med arter, der er karakteristiske for naturtyperne samt i videst muligt omfang fremme et rigt og varieret dyreliv. Plejen skal i særlig grad tage sigte på bevaring af sårbare og sjældne arter af planter og insekter.

Af hensyn til den biologiske mangfoldighed bevarer gamle krat bestående af hjemmehørende arter i mindre udstrækning på overdrev og mose – det samlede terrændække må ikke overstige 5 %.

Solitære træer og mindre grupper af træer og buske af hjemmehørende arter kan bevares, men ryddes eller tyndes hvis de danner sluttete bevoksninger med skovkarakter. Eksotiske arter som eksempelvis østrigsk fyr, bjergfyr og rødgran fjernes gradvist.

Landskabet skal fremstå åbent. Udsigter, som er angivet på kortbilag 1 og beskrevet i bilag 4 til fredningsforslaget, etableres i første plejeperiode. Udsigterne holdes til enhver tid fri for slørende bevoksning.

Den udsigtskile, der på fredningskortet er angivet på matr.nr. 6cn Klint By, Højby, skal have en bredde, som giver en landskabelig sammenhæng mellem arealerne nord og syd herfor. Der kan være solitære træer i kilen i et omfang som ikke slører udsigten/indsigten.

Arter, der er angivet på Naturstyrelsens Sortliste som invasive, bekæmpes overalt inden for fredningsområdet. Såfremt lodsejer ikke foretager nødvendig bekæmpelse, gennemfører plejemyndigheden så vidt muligt den fornødne bekæmpelse.

Stierne på kystskrænten samt i mosen ved Klint Sø ryddes og gøres tilgængelig i første plejeperiode.

På baggrund af fredningens formål fastsættes følgende målsætning for plejeplanen:

- Naturtilstanden af de eksisterende naturområder, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, forbedres (data fra besigtigelse i planperioden sammenholdes med tidligere besigtigelsesdata)
- Der arbejdes løbende på at sikre højdedragenes frie beliggenhed og udsynet herfra ved at fælde uhensigtsmæssige træer og beplantninger ligesom eksisterende udsigtpunkter friholdes for vedopvækst, der blokerer for udsyn
- Eksisterende trampe/vandrestier fastholdes i god (farbar) tilstand

Hvad vil kommunen gøre?

Engangsindsatser

Nedenstående indsatser udføres indenfor planperiodens to første år. Indsatserne udføres af kommunen, eventuelt i samarbejde med lodsejerne.

Skiltning

Kommunen vil opsætte ny skiltning og arbejde for forbedret formidling af områdets særegne landskab, historie og arter

Der stilles formidlingsskilte i A2-format op på tre strategiske steder fortrinsvis på kommunal grund eller i samarbejde med lodsejeren, herunder opdateret skiltning i kalkbruddet til formidling af geologien og de tilknyttede arters sårbarhed. Fredningen har til formål at bevare og formidle geologien i området, hvorfor en begrænsning af cyklende færdsel i bruddet kan vise sig relevant. Det undersøges, om der er mulighed for at begrænse mountainbikes omkring bruddet i denne sammenhæng, samt om der er mulighed for at regulere autocampere i kalkbruddet.

Stier

Kommunen vil rydde tilgroede stipartier og anlægge ny stier i henhold til fredningskendelsen

Eksisterende stier nævnt i fredningskendelsen ryddes, hvis de er svært tilgængelige, så de igen er åbne for offentligheden. Som det fremgår af fredningskendelsens § 8 foretages følgende foranstaltninger i forbindelse med anlæg og genetablering af stier; "Plejemyndigheden fjerner krat og anden bevoksning, flytter hegn, udlægger spang og etablerer stenter eller klaplåger, hvor det er nødvendigt ved (gen)etablering af stier i fredningen."

Genetablering af Kyststien og etablering af stien i mosen ved Klint Sø, er de første projekter der sættes i gang.

Der arbejdes for en diskret stiafmærkning for at sørge for, at besøgende i området holder sig på stierne. Forfaldne klaplåger udskiftes.

Fældningsplan

Kommunen vil fælde eksotiske nåletræer og tynde ud i sluttede bevoksninger med skovkarakter for at opnå et lysåbent kystlandskab i henhold til fredningskendelsen

Eksotiske nåletræarter fældes gradvist i henhold til fredningskendelsen, da disse ikke er hjemsted for danske arter og dermed ikke bidrager til biodiversiteten. Efter rydning skal arealerne holdes med græsning eller høslæt for at sikre, at den for Klintebjerg karakteristiske overdrevs- og engflora kan bevares og sprede sig.

Udgifter ved fældning af træer og buske afholdes af kommunen, med mindre lodsejer ønsker at gøre det selv og evt. beholde brændet. Lodsejer underrettes inden rydningen foretages på vedkommendes grund, og denne kan indenfor 4 uger fra modtagelse af underretningen meddele kommunen, at lodsejer selv ønsker at foretage arbejdet.

Der aftales herefter en frist, som fastsættes under hensyntagen til plejeforanstaltningernes karakter samt muligheden for at indpasse plejen i ejendommens almindelige drift. Hvis der ikke kan opnås enighed om plejeforanstaltningernes omfang og udførsel, forelægger kommunen sagen for fredningsnævnet til afgørelse. Læs mere herom i "Bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn" som findes i linksamlingen i bilag 5.

Ved at udføre store rydninger i første planperiode kan behovet for yderligere rydning bedre evalueres i efterfølgende planperioder, og enkeltstående træer kan fjernes løbende. Hvis lodsejere har ønsker til fældning af træer på egen grund udenfor de i fældningsplanen angivne områder, kan der rettes henvendelse til kommunen.

Fredningskendelsen fastlægger, hvordan rydningen af eksotiske nåletræer skal ske gradvist. I denne første planperiode fældes primært nåletræer i de i fredningskendelsen udpegede udsigtslinjer samt på højdedrag og kun i den nordlige del af fredningen. Planen er altså ikke fyldestgørende, men udgør en indledende rydning, og i næste planperiode kan der besluttet yderligere rydninger. På sigt skal alle nåletræer, som ikke er skovfyr, taks, rødgran eller ene fjernes.

	1. plejeplan (gælder i 5 år)	2. plejeplan (gælder i 10 år)	3. plejeplan (gælder i 10 år)
Fældning efter tyndingsprincip	Mindst 1/3 af træerne på hver grund fælles. Dette aftales med lodsejer. Hvis lodsejer ønsker mere end 1/3 fældet, tilgodeses dette så vidt muligt	1. plejeplan evalueres og revideres. Mindst 1/3 af træerne på hver grund fælles. Dette aftales med lodsejer. Hvis lodsejer ønsker mere end 1/3 fældet, tilgodeses dette så vidt muligt	2. plejeplan evalueres og revideres. Resten af de eksotiske nåletræer indenfor de gule felter i figur 4 fældes.

Indenfor de gule felter vist i figur 4 fældes eksotiske nåletræer og større, sluttede beplantninger med skovlignende karakter efter et tyndingsprincip, der indebærer at træerne fældes ad tre omgange, i takt med at plejeplanen revideres.

Denne faseinddeling betyder i praksis at de eksotiske nåletræer indenfor disse felter er fældet efter samlet set 25 år. Hvilke træer der skal fældes først afstemmes med lodsejer. I de følgende revideringer af plejeplanen kan de gule felter ændres som følge af evaluering.

Kommunen udfører ikke fældning af store hjemmehørende løvtræarter, men der kan tyndes i krat, så det åbne landskab tilgodeses. Det vil i hvert enkelt tilfælde blive vurderet, om der er tale om sluttede bevoksninger med skovkarakter. Dette vil ske efter rydningen af nåletræ og eventuelt først i anden plejeplanperiode. Berørte lodsejere vil blive inddraget på forhånd.

Kvas og større stammer af hjemmehørende træer som fældes, kan placeres på udvalgte steder i samarbejde med lodsejeren, for at tilgode svampe og insekter knyttet til dødt ved.

Der ryddes i første omgang på følgende områder: mod kysten på matrikel 4cg, og hvor det er nødvendigt på de tilstødende arealer af matriklerne 2g og 7ec. Et sammenhængende skovstykke på matriklerne 4k, 4d, 4da og 4au. Langs Bjerget og kysten på matrikel 4cø og den store samling på matriklerne 4ct og 4g. I slugten på matriklerne 4ay, 4e, og 4i. På skråningen mod Åsen på matriklerne 4l, 4m, 4an og 4ae. Mod nordøst på Klintebjergvej på matriklerne 4ck, 4ci, 4ch og 4bq.

Figur 4. Fældningsplan. Eksotiske nåletræer og tætte skovlignende bevoksninger indenfor de gule felter ryddes i denne første planperiode, og solitære løvtræer lades stå.

Figur 5. Forekomst af Rynket Rose på Fladvandet.

Invasive arter

Odsherred kommune foretager en registrering af arter, der er angivet som invasive af Miljøstyrelsen, og igangsætter foranstaltninger til disses bekæmpelse i samarbejde med lodsejer. Kommunen kan foretage bekæmpelse af invasive arter, hvor det ikke gennemføres på lodsejers initiativ. I første omgang initieres rydning af Rynket Rose langs kysten samt langs stien på tværs af den sydlige del af matrikel 2a. Læs mere om invasive arter, og hvordan du kan bekæmpe dem ved at følge linkene i linksamlingen i bilag 3.

Kontinuerte indsatser

Kommunen vil sikre pleje af kommunens egne arealer inden for fredningen og understøtte frivilligt arbejde med rydning af og opretholdelse af de lysåbne naturtyper. Kommunen vil bistå med at skabe en frivillig naturplejegruppe og med at understøtte de frivillige kræfter, som allerede er godt i gang i området. Naturplejegruppen vil bistå med mindre praktiske opgaver, der har til formål at understøtte fredningens formål.

Stier

Odsherred Kommune vil sørge for, at stierne udpeget i fredningskendelsen, både nye og eksisterende, til stadighed er farbare for gående. Det tilsigtes, at stierne og deres kanter slås mindst 2 gange årligt. Materialet fjernes fra området for at undgå yderligere næringsstofophobning. Naturplejegruppen, nævnt ovenfor, kan hjælpe med at varetage stiernes gode beskaffenhed, men det er kommunens ansvar, at opgaven løftes.

Den lysåbne natur

I det omfang der er ressourcer inden for plejeplanperioden, vil Odsherred Kommune rydde yderligere slåenkrat på overdrevet på **matriklerne 4cg, 7c og 6h** for at forbedre udsigtsforhold, understøtte landskabskonturerne og ikke mindst sikre lysåbne forhold for de til overdrevet knyttede arter, samt deres muligheder for spredning. Det areal der er blevet ryddet i vinteren 2021/2022 og igen i 2022/2023 vil blive vedligeholdt. Yderligere rydninger foretages, når et forbedret græsningsregime er sikret. Kommunen vil arbejde aktivt for, at overdrevet bliver omfattet af en bedre græsning, som tilgodeser og understøtter mængden af nektar- og pollenressourcer til fordel for områdets insekter. En forbedret græsning på overdrevet forudsætter at der etableres et vandingssystem. Vandingsanlæggene finansieres af kommunen, når dette bliver relevant.

Kommunen vil undersøge mulighederne for at understøtte den lysåbne natur på enge og i moser i den sydlige del af fredningen herunder ved at bistå lodsejere i at få dannet græsnings- eller høslætaltaler. Flere af disse arealer er nu præget af tyk førne. Høslæt (herunder såkaldt fuldemandsslæt) eller (helårs)græsning vil have en positiv indvirkning på biodiversiteten i området og dermed bistå med at opfylde fredningens formål.

Kommunen vil sikre naturen på egne arealer og rydde uønsket opvækst i kalkbruddet med frivillig hjælp, som der tidligere har været stor succes med, men dette vigtige arbejde kræver jævnlig opfølgning. Slugten, som blev ryddet ved kommunale midler i 2021, holdes så vidt muligt nede af lodsejere.

Derudover vil kommunen undersøge muligheden for en ændret slåning af vejkanterne, så blomstringen tilgodeses, med kun en årlig slåning og fjernelse af materialet.

Odsherred Kommune efterser, at de områder, der ryddes for eksotiske nåletræer og skovlignende bevoksninger, til stadighed holdes åbne.

Kommunen vil søge ekstern finansiering til oprettholdelse og forbedring af naturtilstanden, via statslige puljer og private fonde, herunder til rydning.

Genopretning af moserne

Kommunen vil undersøge behovet for at genoprette naturtilstanden i hhv. Nørre og Søndre Bjergmose samt moseområdet i den sydligste del af Fladvandet. Der skal foretages undersøgelse af afvandingsforhold i Nørre og Søndre Bjergmose i første planperiode. Kommunen vil kortlægge behovet for at rydde opvækst af især Pil samt mulighederne for at afbrænde dødt og vissent plantemateriale (førne) for at skabe fornyet lys til jordbunden og derved forbedre spiringsmuligheder.

Plejen i moseområderne forudsætter veltilrettelagte aftaler med lodsejerne om både engangstiltag og vedvarende fremtidig pleje. Hvis der udføres pleje uden opfølgning, vil arealerne hurtigt blive til rørskov, som er rigeligt til stede i området i forvejen, og det er derfor vigtigt at plejen er kontinuerlig – altså at der vil blive udført høslæt eller igangsat græsning. Da gamle pilekrat er biologisk værdifulde er det ligeledes vigtigt at bevare nogle af de ældre krat.

Hvordan kan jeg som lodsejer udføre naturpleje på mine arealer?

Både sommerhushaverne i fredningens område A og de større naturarealer i område B vil have stor gavn af at blive forvaltet, så de understøtter et større naturindhold – både for at leve op til fredningens formål om at bevare og fremme den biologiske mangfoldighed, men også for at skabe bedre naturoplevelser for dem der bor eller har sommerhus i området.

Her følger et inspirationskatalog for lodsejere med både større og mindre grunde, som indeholder en vejledning i, hvordan man som lodsejer nemmest opnår de bedste forhold for biodiversitet på sin grund. Målsætningerne i denne plejeplan opnås delvist gennem frivillige indsatser. Kommunen vil bistå private lodsejere, for så vidt angår projekter der fremmer fredningens formål.

Fredningen skelner i område A (se bilag 3 for områdeinddeling) mellem arealet inden for en 10-meterszone fra hovedhuset, og arealet udenfor denne 10-meterszone. Indenfor 10-meterzonen er almindeligt havebrug tilladt, udenfor 10-meterzonen holdes landskabet åbent, med græs eller urtedække samt solitære, hjemmehørende træer og buske. Den bedste måde at opnå dette er ved at udføre høslæt som beskrevet i næste afsnit. 10-meterzonen er ikke til hinder for, at der udføres tiltag for større biodiversitetsindhold, og der kan for eksempel placeres stammer af hjemmehørende træer til gavn for svampe og insekter knytte til dødt ved eller sås hjemmehørende egnskarakteristiske urter.

Nogle former for naturpleje kan kræve dispensation fra bl.a. naturbeskyttelseslovens § 3 – dette gælder eksempelvis for rydning af opvækst i moser og oprensning af søer. Du opfordres som lodsejer derfor til altid at kontakte kommunen, når du har en idé til et konkret projekt. Dette gælder ikke i sommerhusområder, hvorfor der ved sommerhusene frit kan foretages naturpleje på nær i søer og moser, som er beskyttede uanset zonestatus. I afsnittende nævnes nogle steder miljøtilsagn, disse er kun relevante for lodsejere med større naturarealer, som ønsker at søge om statslige tilskudsmidler.

I de følgende afsnit er der angivet nogle af de plejemetoder, som den enkelte lodsejer kan anvende for at medvirke til at målsætningerne nås. I hver boks er de enkelte plejetiltag og opmærksomhedspunkter angivet på punktform for overskuelighedens skyld. I teksten er disse punkter uddybet.

Begræns slåen

Der er blandt lodsejerne i høringsfasen udtrykt bekymring for at rydning af store træer vil medføre øget tilgroning med især slåen. Kommunen har ikke en formel forpligtelse til at holde arealerne fri for slåen efter fældning. Et årligt høslæt er den mest effektive metode til at undgå tilgroning med slåen.

Kommunen vil, i det omfang der blandt lodsejerne er interesse for det, understøtte en fælles indsats på større grunde, sætte lodsejerne i forbindelse med entreprenører, yde økonomisk støtte i det omfang det kan lade sig gøre eller lignende tiltag.

Det skal nævnes, at Naturteamets budget ændrer sig fra år til år, og der derfor ikke kan garanteres en fast årlig støtte.

Høslæt

Høslæt betyder, at et areal slås, og at det slåede materiale fjernes. Herved fjernes næringsstoffer fra arealet, og der kommer lys til jorden som tillader mindre og nøjsomme urter at spire. Hvis man lader det afklippede materiale ligge og tørre, inden det fjernes, får planterne mulighed for at kaste frø, og det vil også sikre, at materialet er lettere at fjerne.

Efter en periode med høslæt på et areal, som ikke gødskes, vil plantearter, der normalt vokser på overdrev, heder og i enge, kunne klare sig i konkurrence mod arter, der klarer sig bedre på arealer med mere næring.

På almindelige græsplæner, hvor man ikke fjerner græsset efter græsslåning, sker der også en ophobning af næringsstoffer, selvom man ikke gøder plænen. Denne næringsstofophobning, gør at mange blomstrende urter ikke kan klare sig.

Efter nogle år med høslæt vil man se, at planterne vokser mindre, og der vil være behov for at fjerne mindre materiale fra arealet. Nogle vil endda opleve, at de nogle år slet ikke behøver slå. Dette gør, at forvaltningsmetoden på sigt er meget lidt arbejdskrævende, hvis man i starten får fjernet meget næring fra arealet.

Høslæt vil også fremme græsningsfølsomme plantearter, og er særligt egnet på mindre arealer, hvor det ikke er hensigtsmæssigt at etablere græsning eller afbrænding.

Men der er som regel færre plantearter på høslætarealer og et tættere græsdekke i forhold til arealer, der afgræsses. Høslæt har også en tendens til at ødelægge mikrovariation i topografien ved at udjævne fx myretuer.

Ved Klintebjerg, som flere steder er meget kuperet, kan det være relevant at slå hø med en le, hvis man ikke ønsker græsning, da maskiner kan have svært ved at forcere terrænet – mange steder i Danmark er der etableret høslætlaug, og det kan være både sjovt og godt for fællesskabet at gøre en indsats for biodiversiteten.

Hvordan kan jeg foretage høslæt?

Hvis arealet er næringsfattigt, kan høslæt med fordel tilrettelægges således, at kun omkring halvdelen af arealet slås første år, og den anden halvdel året efter. Hvis man samtidig kører på kryds og tværs af arealet sikres der variation i vegetationen, og det sikres, at blomsterplanterne når at sætte frø.

Desuden vil metoden være til gavn for de mange arter af insekter, som overvintrer i vegetationen. Hvis et helt areal slås samtidig, hindres en masse blomsterplanter i at sætte frø, og både fødegrundlag og overvintringssteder forsvinder for insekterne og andre dyr. Denne metode er ikke så velegnet på mere næringsrige arealer, hvor fokus bør være på at få udpint arealet.

Hvis arealet er mere næringsrigt typisk domineret af græs, er det en fordel at slå i slut april/midt maj, da du her skader græsset mere og giver blomsterne en fordel. Slå igen i september. Husk at fjerne materialet fra matriklen. Hvis du har mange blomster, så vil det være en fordel at slå arealet, men at lade materialet ligge og tørre så planterne kan nå at smide frø.

Denne metode er ikke nødvendig på næringsrige arealer, hvor de karakteristiske planter (for den pågældende naturtype) ikke findes.

I nogle tilfælde kan det måske resultere i flere blomstrende planter, til gavn for insekterne, hvis et areal slås i 20-40 cm højde i stedet for tæt på jorden.

Det er afgørende, at materialet fjernes efterfølgende, så jorden udpines, og de lavt voksende arter ikke skygges væk. Koordiner evt. bortkørsel med flere af dine naboer, som også foretager høslæt – I kan finde et areal hvor I 'samler til bunke' hvis I slår på forskellige tidspunkter. Hvis I har rigtig meget (hvad der svarer til en containerfuld) kan kommunen nogle år hjælpe med at betale en vognmand.

Græsning

Der foretages i forvejen græsning flere steder indenfor fredningen, men for at skabe bedst mulige betingelser for biodiversiteten og undgå tilgroning, vil det være fordelagtigt at gentænke græsningsregimerne, og få en større del af arealet dækket af græsning. Græsning skaber forstyrrelse af vegetation og jordbund, hvilket bl.a. fører til en ændring af konkurrenceforholdene så hurtig-voksende urter og græsser, der normalt skygger andre plantearter væk, fortrænges til en vis grad. Derved bliver vækstbetingelser for mere lyskrævende og nøjsomme arter bedre. Samtidig fører dyrenes slid på arealet til, at der findes områder med bar jord, som kan fungere som spirebed for en række plantearter, som ellers ikke vil kunne trives på arealer med tæt plantedække.

Dyrenes gødningsklatter giver gode levesteder for en række insekter så som stor møgbille og rødbenet møgbille. Græsning med et passende græsningstryk fører således til en høj biodiversitet på et areal.

Anbefalinger du fx kan følge, hvis du vil udføre naturpleje ved høslæt

- Slå kun omkring halvdelen af arealet første år, og den anden halvdel året efter og slå samtidig på kryds og tværs af arealet (vær opmærksom på, om det kan lade sig gøre i forhold til dit miljøtilsagn)
- Hvis arealet allerede er natur, eller er på vej i en tilstand mod overdrev eller anden natur (spørg kommunen), så lad det afklippede materiale ligge til tørring, så blomsterne kan nå at smide frø, inden materialet opsamles
- Hvis et miljøtilsagn på arealet kræver, at hele arealet skal være slået inden eks. 15/9, så slå en del af arealet eks. i slutningen af juni og vent med resten af arealet til slut august eller start september
- Aftal med ejerne af omkringliggende høslætarealer, at I slår arealerne på forskellige tidspunkter

Hvilken slags græsning egner sig bedst?

Når græsning har naturpleje som formål, er det vigtigt at være opmærksom på dyreart, dyrerace, dyretryk og græsningsperioden. Kvæg, heste, får og geder har forskellige fødepræferencer og græsser på forskellige måder. De er derfor ikke alle lige velegnede til samme naturtyper.

Det er vigtigt, at der ikke er for mange dyr på et areal. Et højt græsningstryk vil betyde, at kun få planter når at sætte frø, og at fødekilden for en række insekter mindskes betragteligt. Hvis dyrene går ude hele året, sørger man for, at de også spiser træopvækst og sørger derved for, at arealerne ikke gror til – helårsgræsning anbefales, hvis arealerne er relativt store og har tilstrækkelig føde og muligheder for læ.

Ved tilskudsfodring tilføres der næringsstoffer til arealet. Det betyder, at nogle få hurtigt voksende kvælstofelskende urter og græsser favoriseres på bekostning af de mere nøjsomme og lavt voksende urter og græsser, der naturligt hører til i naturtypen. Det må ikke tilskudsfodres på arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. På arealer med tilskud til græsning må der som udgangspunkt heller ikke tilskudsfodres.

Store hegninger

Der er flere grunde til, at det kan være ønskeligt at have få store og sammenhængende folde. Det giver mulighed for helårsgræsning med et lavt græsningstryk, bedre spredning af frø og kim og et mindre pasningsarbejde for dyreholderne, når dyrene kan gå i længere tid i samme fold. Derudover giver færre folde også en landskabelig gevinst.

De statsejede arealer kan i nogle tilfælde indgå i samgræsning med private arealer, hvor det af naturmæssige og praktiske grunde er hensigtsmæssigt. Kommunen undersøger, om der er mulighed for at samgræsse nogle arealer ved Klintebjerg med Naturstyrelsens tilstødende arealer.

Hvordan kan jeg bl.a. foretage naturpleje ved afgræsning?

- Overvej hvilken dyreart, der er bedst egnet til dit areal
- Hold et lavt græsningstryk (dyr pr. ha) på eksisterende naturarealer, så der ikke er risiko for overgræsning
- Undlad at tilskudsfodre (på beskyttede naturarealer må der ikke fodres)
- Vil det være en fordel at hegne dit areal sammen med naboarealet? (vær opmærksom på om det kan lade sig gøre i forhold til miljøtilsagn)
- Undersøg om der kan søges tilskud til hegning af arealet mm. på Miljøportalen (miljoportal.dk eller spørg kommunen)
- Være opmærksom på gældende regler for tilsyn med dyr mm. (bl.a. dyreværnsloven).
- Overvej om arealet er stort nok til helårsgræsning?
- Husk at etablering af græsning på et areal eller væsentlige ændringer i græsningstrykket kan kræve dispensation fra naturbeskyttelsesloven (spørg kommunen)
- Husk at fredningsnævnet skal godkende udformning og placering af læskure til kreaturer, heste, får og geder
- Der kan etableres hegn, men også disse skal godkendes af fredningsnævnet

Hvordan kan jeg medvirke til at sikre de landskabelige hensyn?

En del af fredningens formål er at fastholde områdets karakter af åbent kystlandskab med lav bevoksning og solitære træer. Det er derfor vigtigt at overveje, om der er træer eller mindre beplantninger, som skærmer for udsynet til højdedragene, eller som ødelægger udsigten fra oplagte udkigssteder, og som derfor med fordel kan fældes.

Kommunen opfordrer til at bevare ældre hjemmehørende løvtræer, at fælde tæt krat og eksotiske nåletræer (dvs. alle andre nåletræer end skovfyr, taks og ene) og at tynde i beplantninger, der har karakter af lukket skov.

Gamle skovfyr bør bevares, da de også er karakteristiske for danske kystlandskaber. Disse kan let kendes ved at de har en særlig stamme, som er rødlig foroven og på nålene, som har et blågrønt skær. Østrigsk fyr, som der findes mange af ved Klintebjerg, har en grålig stamme og en tættere krone med mørkegrønne, lange nåle.

De steder, hvor der findes plankeværk, høje hække eller i øvrigt levende hegn i skel, skal disse fjernes.

Der kan også være naturarealer, hvor eksempelvis mirabel eller slåen er ved at brede sig og udkonkurrere andre arter.

Ved fældning/rydning af sådanne bevoksninger kan der opnås en landskabelig gevinst. Ofte er der også en biologisk gevinst, idet de mere lyskrævende arter igen kan gro, hvor tæt vedopvækst er fjernet.

Meget gamle krat kan dog være særlige værdifulde naturmæssigt, fx som voksested for sjældne svampe. Her kan du evt. søge råd og vejledning hos kommunen.

Inden for det fredede område er terrænet visse steder stærk kuperet, og det kan være svært at få større maskiner ind på området for at hente fældede træer og buske. For nogle vil det derfor være ønskeligt at kunne afbrænde affald fra naturplejeaktiviteter på stedet. Afbrænding skal følge de til enhver tid gældende regler i kommunens affaldsregulativer og udføres efter de gældende regler for brandværnsforanstaltninger.

Bemærk at der skelnes mellem haveaffald og affald fra naturplejeaktiviteter. Kommunen afgør, hvordan affaldet defineres.

Se bilag 1 for regler om afbrænding, eller spørg kommunen hvis du er i tvivl.

Hvad kan jeg som lodsejer ellers gøre for at gavne naturen?

- Undlad gødskning og sprøjtning i haven. Gødskning tilfører arealerne ekstra næringsstoffer, hvilket betyder, at nogle få og hurtigt voksende plantearter (eks. Brændenælde og draphavre) får meget gode vækstbetingelser, på bekostning af mange andre plantearter. Hvis du gerne vil have, at et areal skal være i en udvikling mod eksempelvis overdrev, sker det formentlig kun, hvis du undlader at gøde. Tilskuds fodring tilfører ligesom gødskning næringsstoffer til arealet og kan derfor også begunstige næringselskende arter. I delområde B er der forbud mod gødskning og sprøjtning.
- Hold øje med hvilke arter, der er på din grund. I område A er der gode forudsætninger for at få overdrev på grund af den store mængde kalk i jorden. Overdrev er tørre, artsrige og oftest næringsfattige græsarealer som typisk forekommer på kuperede arealer og på skråninger. Vegetationen domineres af græsser og bredbladede urter. Hvis du har et areal, som du tager høslæt på eller afgræsser, kan du ved at kende nogle få karakteristiske arter holde øje med, om dit areal er ved at udvikle sig til overdrev. I bilag 4 er der links til nogle af de mest karakteristiske arter på overdrev.
- Fjern arter som ikke er hjemmehørende bl.a. de invasive arter på din grund. Se bilag 3 for en oversigt over de vigtigste arter, du kan fjerne for at hjælpe naturen. Kommunens Naturteam kan altid kontaktes, hvis der er tvivl om bekæmpelsesmetoder, eller om hvorvidt en plante er invasiv.
- Spørg om hjælp. Naturpleje kan være en ny og udfordrende måde at forholde sig til sin grund. Del dine erfaringer med dine naboer, lav fælles naturplejedage og fortæl om dine erfaringer med naturpleje. Du er også altid velkommen til at kontakte kommunens Naturteam, hvis du er i tvivl om præcis hvilken pleje, der vil være bedst på din grund, hvis du ønsker at etablere græsning på din grund eller lignende.
- Hvis du er sommerhusejer kan du dele dine erfaringer og søge råd på facebook.com/groups/1000vildesommerhusgrunde

Bilag 1: Regler for afbrænding af haveaffald

Afbrænding af haveaffald

Det er bedst at kompostere dit haveaffald. Enten i haven eller ved at aflevere det på genbrugsstationerne eller grenpladsen¹. Med komposteringen bevarer vi næringsstofferne og binder CO₂. Den kommunale kompostering uskadeliggør desuden eventuelle plantesygdomme og skadedyr.

Hvis du vælger at brænde haveaffaldet, er der en række regler, du skal opfylde.

- I landzoneområder må du kun brænde haveaffald af i perioden 1. december til 1. marts, dog højst 0,2 m³ (svarer til en 200 l olietønde)
- Du må brænde haveaffaldet af sankthansaften (den 23. juni)
- Du må brænde rent og tørt træ af på lejrbål på særligt indrettede bålpladser, dog højst 0,2 m³

¹ Ved naturpleje ønsker man oftest at mindske mængden af næringsstoffer. Derfor er det bedst enten at aflevere til genbrugsstation/grenplads eller at udvælge en mindre del af haven til udspredning af komposten på egen grund. Den sidste løsning kan være i form af et hjørne med køkkenhave, prydhave eller bare et lille areal med høje, næringselskende arter som nælder eller tidsler.

Regler for at brænde haveaffald af i landzone

Når du brænder højst 0,2 m³ haveaffald af, er der nogle afstande, du skal overholde. Bålet skal være:

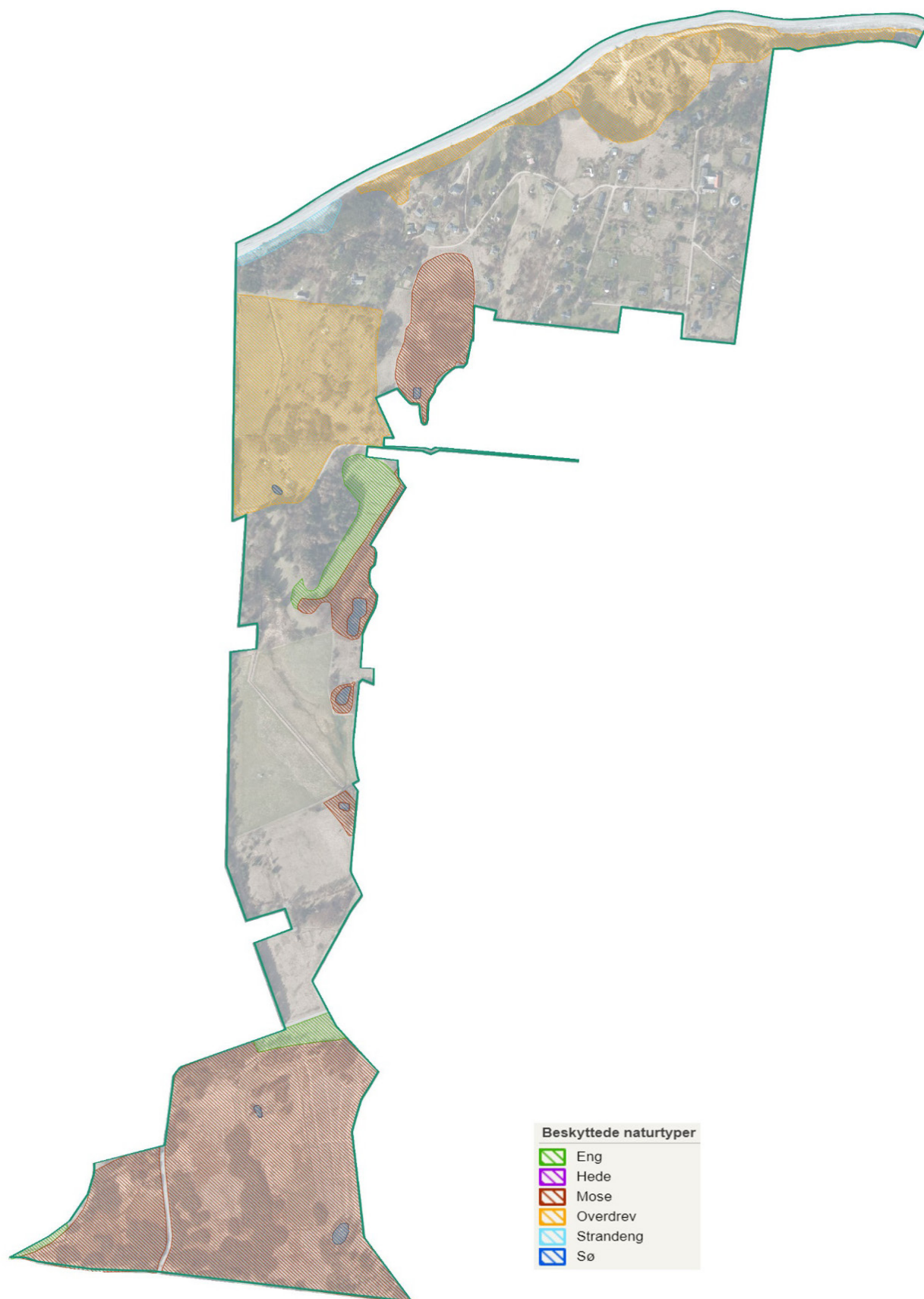
- 10 meter fra alle bygninger med hårdt tag
- 30 meter fra bygninger med stråtag eller andet let antændeligt materiale
- 30 meter fra steder, hvor der anvendes eller oplagres større oplag af brandfarlige, brandnære, eksplosive eller let-antændelige stoffer
- 30 meter fra nåletræsbevoksninger, lyngklædte arealer og anden brændbar vegetation, herunder letantændelige markafgrøder

Du skal fordoble afstanden i vindens retning.

Byzone og sommerhusområder	Respekt for omgivelserne
Afbrænding i sommerhusområder og i byzone er ikke tilladt.	Når du brænder haveaffaldet af, må det aldrig være til gene for omgivelserne

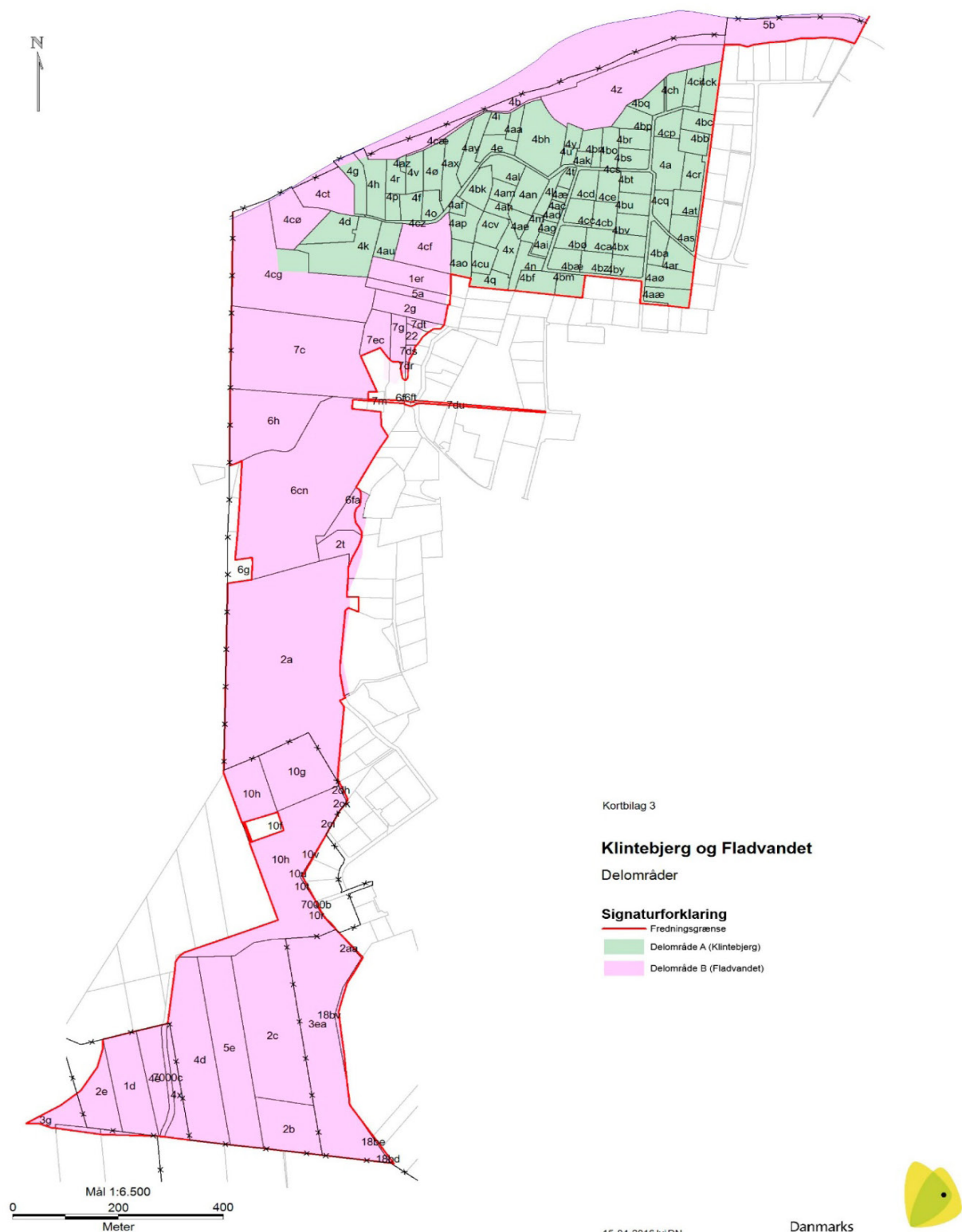
I særlige tilfælde kan der efter affaldsbekendtgørelsen dispenseres til afbrænding af større mængder i forbindelse med naturplejeprojekter.

Bilag 2: Kort over beskyttede naturområder inden for fredningen

Bilag 3: Områdeinddeling fra fredningskendelsen

KOPI

Bilag 4: Oversigt over invasive og ikke-hjemmehørende arter

Følgende arter er særligt uønskede i området. Tryk på navnet og læs om arten. Nåletræer fjernes let ved fældning, mens buske og urter kræver specielle bekæmpelsesforanstaltninger.

Kontakt gerne kommunen hvis du er i tvivl om den rette metode.

Rynket Rose

Canadisk og Sildig Gyldenris *Foto: Miljøstyrelsen*

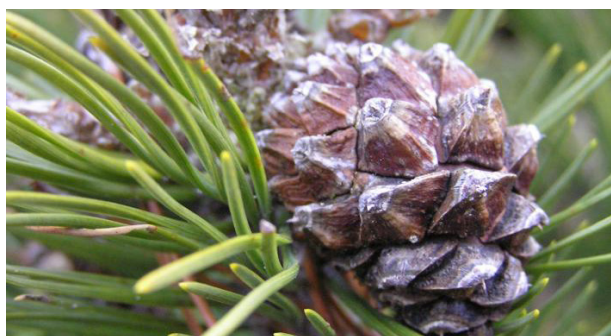
Kæmpe-Bjørneklo *Foto: Rita M. Buttenschøn*

Østrigsk Fyr *Foto: Philip Francis Thomsen*

Klit-Fyr *Foto: Philip Francis Thomsen*

Bjerg-Fyr *Foto: Philip Francis Thomsen*

Japansk- og Kæmpe-Pileurt

Bilag 5: Oversigt over karakteristiske overdrevs, eng- og mosearter

Hvis du finder en af arterne på din grund, kan du vente med at slå den, til den er afblomstret og har spredt frø, og på den måde sørge for, at den kan sprede sig til et større areal. Følgende arter er karakteristiske for overdrev. Tryk på navnet og læs om arten.

Gul Snorre

Foto: Michael Juel Lolk

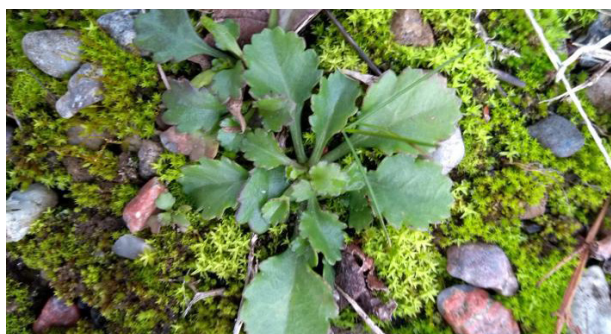
Mark-Frytle

Foto: Egon Krogsgaard

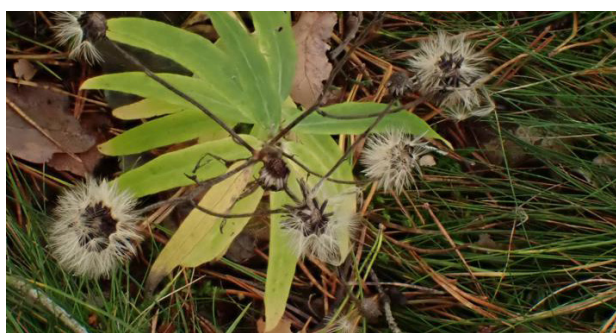
Liden Klokke

Foto: Jens Rasmussen

Hvid Okseøj

Foto: Marie Oved

Smalbladet Høgeurt

Foto: Linda Kjær-Thomsen

Håret Høgeurt

Foto: Kim Woelders

Gul Evighedsbloms

Foto: Jens Veilgaard Vendelbo

Kornet Stenbræk

Foto: Søren Nygaard

Hulkravet Kodriver

Foto: Per Taudal Poulsen

Mark-Krageklo

Foto: Conny Bruun

Almindelig Kongepen

Foto: Birgit Knudsen

Vellugtende Gulaks

Foto: Mathilde A. Rasmussen

Enghavre

Foto: Dan Hua Wang

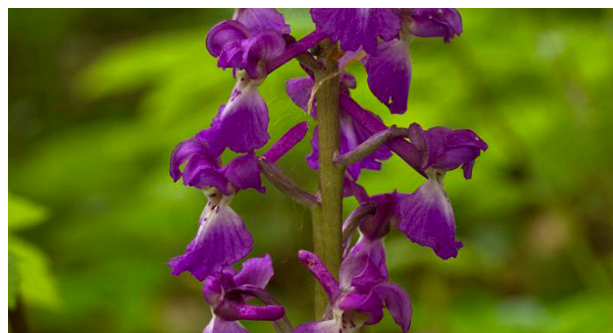
Almindelig Hvene

Foto: Jesper Juel Pedersen

Hjertegræs

Foto: Paul Verner Jørgensen

Tyndakset Gøgeurt

Foto: Henrik Bringsøe

Følgende arter er karakteristiske for eng. Tryk på navnet og læs om arten.

Kær-Dueurt

Foto: Elsa Voldbjerg Sørensen

Eng-Forglemmigej

Foto: Rune Larsen

Eng-Nellikerod

Foto: Jørn Skeldahl

Kær-Tidsel

Foto: Fredrik Møller-Stranges

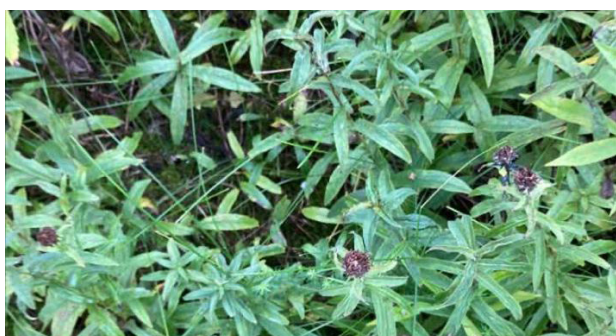
Stiv Star og Almindelig Star

Foto: Vilhelm Dalgaard og Hans Øllgaard

Gul Frøstjerne

Foto: Dan Hua Wang

Pile-Alant

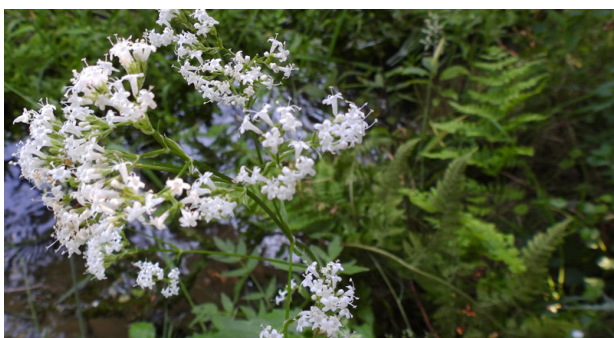
Foto: Christian Bertelsen

Engkarse

Foto: Egon Krogsgaard

Følgende arter er karakteristiske for mose. En del af arterne fra listen over eng trives også i mose. Tryk på navnet og læs om arten.

Hyldebladet Baldrian

Foto: Hanne Bertelsen

Hjortetrøst

Foto: Conny Bruun

Gul Frøstjerne

Foto: Wolle Badura

Kattehale

Foto: Carsten Holm Clausen

Angelik

Foto: Egon Krogsgaard

Gul Iris

Foto: Per Thomassen

Bilag 6: Linksamling

Bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn

retsinformation.dk/eli/Ita/2016/924

Sådan får du en vild have

dn.dk/vi-arbejder-for/biodiversitet/vilde-haver

Hvis du driver landbrug

Faktaark om naturpleje

landbrugsinfo.dk/public/6/7/3/natur_vandmiljo_naturlag_i_landbruget

Naturpleje som driftsgren

mst.dk/erhverv/rig-natur/naturbeskyttelse/3-beskyttede-naturtyper/graesning-og-naturpleje